

Pagalbos paslaugų teikimo rekomendacijos globėjams (rūpintojams) ir įtėviams

Projektas „Globėjų ir įtėvių socialinės paramos paslaugų prieinamumo ir efektyvumo gerinimas siekiant sustiprinti jų galimybes apsaugoti ir auklėti pažeidžiamus vaikus“

Nr. LLI-405 / Lat-Lit SOS FGA

Kvietimas projektui: antras kvietimas 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programai

Projekto partneriai: SOS Vaikų kaimų organizacija Latvijoje ir SOS Vaikų kaimų organizacija Lietuvoje.

Projekto trukmė: 01.06.2018 - 31.12.2019

Šį projektą finansuoja Europos Sąjunga. Visas projekto biudžetas – 229 429,00 Eur. Iš jų – bendrasis Europos regioninės plėtros fondo finansavimas – 195 015,00 Eur.

Projektu siekiama geresnės socialiai remtinų ir pažeidžiamų vaikų, turinčių elgesio, emocinių ir raidos problemų, globėjų, įtėvių ir įtėvių socialinės įtraukties. Tiesioginiai paramos gavėjai ~ 200 esamų ir galimų globėjų ir įtėvių šeimų, gyvenančių 5 savivaldybėse - Bauskėje, Rundalėje, Iecavoje, Vecumniekuose ir Šauliuose iš dviejų kaimyninių regionų: Žemgalės (LV) ir Šaulių (LT).

Šis dokumentas parengtas naudojant Europos Sąjungos finansinę paramą. Už šio dokumento turinį atsako projekto partneris SOS Vaikų kaimų Lietuvoje draugija. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

PAGALBOS PASLAUGŲ TEIKIMO REKOMENDACIJOS GLOBĖJAMS (RŪPINTOJAMS) IR ĮTĖVIAMS

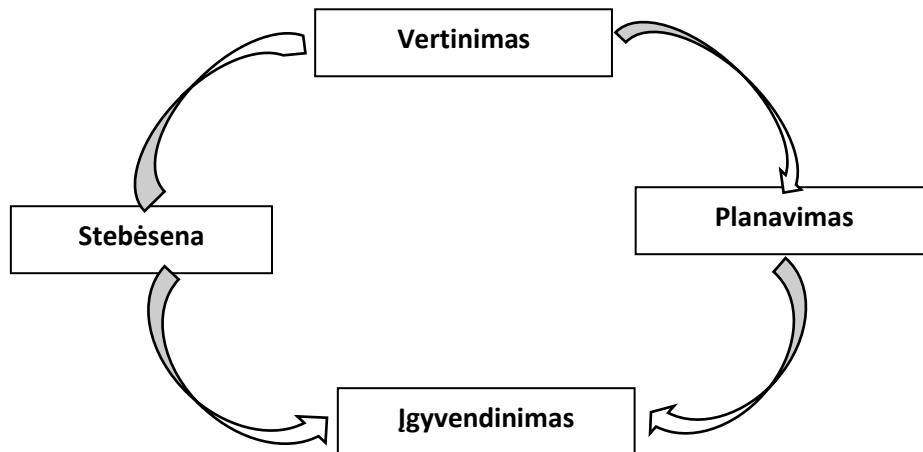
Rekomendacijos parengtos įgyvendinant 2014–2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG V) Interreg V-A Latvijos s-Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos projektą „*Improving the accessibility and efficiency of social support services for guardians and foster and adoptive parents to strengthen their ability to protect and nurture children at risk*” (projekto Nr. LLI-405).

Šiuo dokumentu siekiama parengti paslaugų teikimo globėjams (rūpintojams) ir įtėviams rekomendacijas, siekiant stiprinti globėjų šeimų gebėjimą rūpintis pažeidžiamais vaikais bei užtikrintų jų gerovę. Tuo tikslu projekto metu buvo sukurti ir naudojami įrodymais ir žiniomis grįsti metodai – Individualus vaiko vystymosi planas ir Globėjų šeimos pagalbos planas.

Vertinimas: apibrėžtis ir tikslas

Vertinimas yra sisteminis informacijos apie vaiką ir globėją rinkimo procesas, kurio metu identifikuojamos globėjo ir vaiko stiprybės ir poreikiai, siekiant suteikti reikiamą pagalbą. Siekiant informacijos objektyvumo, informacija turi būti surinkta iš kuo įvairesnių šaltinių.

Vertinimas yra ciklo dalis. Atlikus vertinimą atliekamas planavimas, parengiami plano įgyvendinimo žingsniai, atliekama stebėseną ir plano peržiūra, kuri gali pareikalauti naujo vertinimo (žr. 1 pav).

1 pav. vertinimo ciklas

Vertinimo tikslas:

- Informacijos rinkimas,
- Stiprybių identifikavimas,
- Poreikių identifikavimas,
- Informacija grįstas veiksmas.

Kompetencijomis grįstas globėjų šeimos vystymosi planas (žr. priedas Nr. 1)

Globėjų šeimos vystymosi planas paremtas penkiomis pagrindinėmis kompetencijomis:

- Vaiko apsaugos poreikiais;
- Vaiko vystymosi poreikių tenkinimu;
- Ryšiu su biologine šeima stiprinimu;
- Ilgalaikiu, saugiu prieraišumu su suaugusiais asmenimis santykiu kūrimu;
- Komandiniu darbu.

Planas sudarytas iš dviejų dalių – situacijos aprašymo/vertinimo dalies, kurioje pateikiama vaiko poreikiai ir reikalingi išteklių jiems patenkinti, pateikiama situacija, konkretus veiksmų planas su atsakingais asmenimis. Plano peržiūra ir vertinimas atliekamas su globėju, pagal poreikį planas gali būti keičiamas bei tobulinamas.

Planas paremtas globėjų kompetencijų vertinimu, reikalingų vaikų poreikių atliepimui, bei šių kompetencijų tobulinimu. Globėjų kompetencijos yra GIMK programos,

Globėjų šeimos vystymosi planas paremtas penkiomis pagrindinėmis GIMK programos kompetencijomis. GIMK programos mokymai skirti asmenims, ketinantiems globoti (rūpintis), įvaikinti, vaiką, teikti vaikų priežiūros paslaugas, įtėviams, globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams ir asmenims, dirbantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose

GIMK yra Globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių, bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programa, patvirtinta Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. BV-66.

Programą sudaro:

1. Pagrindinė globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių, bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programa.

2. Specializuota asmenų, siekiančių teikti socialinės priežiūros paslaugas, ir bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programa.

3. Artimųjų giminaičių rengimo vaiko globai programa.

4. Tęstinė globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programa.

5. Klausimynas.

6. Papildoma priemonė apie vaikus su negalia.

In Lithuanian foster parent regulations these competences are mentioned as a basis for training new foster parents and adoptive parents.

Individualus vaiko vystymosi planas (žr. priedas Nr. 2)

Individualus vaiko vystymosi planas parengtas remiantis Didžiosios Britanijos bendra vertinimo sistema (angl. English - the common assessment framework (CAF)), t.y. standartizuota prieiga, skirta vertinti vaikus ir jų šeimas, siekiant kuo anksčiau papildomus poreikius ir suteikti reikalingą pagalbą, paslaugas. Ši vertinimo sistema yra paremta tyrimais, teorija ir praktika. Siekiant suprasti vertinimo sistemą reikalingos žinios apie vaikų vystymąsi, prierašumo teoriją, sisteminę prieigą ir skirtingas vaikų auklėjimo teorijas. Siekiant atliepti vaiko poreikius, įgyvendinti plano tikslus, pageidautina, kad sudarant, įgyvendinant ir vertinant planą jame dalyvautų įvairios suinteresuotosios šalys. Planą sudaro dvi dalys: vertinamoji dalis, kurioje apibūdinami vaiko poreikiai ir ištekliai, bei konkretus planas – kaip atliepti vaiko specifinius poreikius. Planas yra aptariama skartu su globėju, vertinama jo įgyvendinimo pažanga. Planas tobulinimas ir keičiamas pagal vaiko poreikius.

Pagrindiniai Individualaus vaiko vystymosi plano principai:

- Orientacija į vaiką;
- Paremtas vaiko vystymosi lygiu ;
- Užtikrinantis lygias galimybes;
- Bendradarbiavimas su vaiku ir jo šeima yra privalomas;
- Išteklių užtikrinimas ir poreikių identifikavimas;
- Užtikrinimas nuoseklumas;
- Lygiagrečiai įgyvendinamas kartu su teikiamomis paslaugomis;
- Paremtas įrodymais pagrįstomis žinioms.

Sunkumai ir pasiūlymai

- Nauja paslauga ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas

Šiuo metu Lietuvoje yra 66 globos centrai. Kiekvienoje savivaldybėje yra vienas globos centras. Skirtingai nuo kitų, Vilniaus miesto savivaldybėje paslaugas teikia penki globos centrai, Vilniaus rajono savivaldybėje – du globos centrai, Šiaulių miesto savivaldybėje – du globos centrai (vienas iš jų teikia paslaugas tik budintiems globotojams). Organizacijos, vykdančios panašią veiklą į dabartinių globos centrų, pradėjo rasti prieš keletą metų, tačiau, patvirtinus teisės aktų, globos centro institutas atsirado 2018 m. Nuo 2019 m. globos centrai pradėjo dirbti pilnomis darbuotojų komandomis, todėl šie institutai tiek globėjams tiek kitoms institucijoms yra pakankamai nauji, todėl projekto pradžioje buvo pastebėta, kad globėjai pakankamai įtariai žiūrėjo į šias paslaugas, iki galo nesuvokė jų paskirties. Su kai kuriomis globėjų šeimos prirėkė net kelių mėnesių įgyti jų pasitikėjimą, globėjai pradėjo atvirai kalbėti apie sunkumus. Sukurtas santykius tarp globėjų ir specialistų, specialistus įgalino padėti išspręsti sunkumus. Globėjai iki Globos centrų įsikūrimo daugiausiai bendradarbiavo su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kuri atliko priežiūros ir kontrolės funkcijas, todėl globėjai vengė atskleisti sunkumus, su kuriais susiduria, jautėsi nesaugiai. Siekiant integralios pagalbos globėjams būtina yra stiprinti bendradarbiavimą tarp Globos centrų, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir kitų centrų, teikiančių pagalbą globėjams.

- Specialus dėmesys globėjams

Globėjai ilgą laiką nesulaukdavo reikalingos pagalbos ir dėmesio. Projekto metu pastebėta, kad globėjai turi nepakankamai įgūdžių ir žinių apie vaikų poreikius, be to globėjai dažnai nėra linkę prašyti pagalbos arba kalbėti apie sunkumus, su kuriais susiduria. Teikiama pagalba projekto metu tapo ne tik finansiškai prieinama globėjams, bet taip pat globėjai įgavo pasitikėjimą specialistais, pasidarė atviresni, pradėjo priimti pagalbą. Dažniausiai globėjai naudojami šių specialistų konsultacijomis: psichologo, specialaus pedagogo, logopedo, teisininko, psichoterapeuto. Konsultacijų skaičius rodo, kad globėjams reikalinga nuolatinė pagalba kitų specialistų, jų žinių vertinimas ir nuolatinis atnaujinimas.

Globėjų šeimos pagalbos planas ir Vaiko individualus vystymosi planas

Vertinimas ir planavimas yra paramos proceso integrali dalis. Sukurti ir projekto metu naudojami planai yra paremti vaikų poreikių ir globėjų kompetencijų vertinimu. Siekiant efektyviai planus įgyvendinti, turi būti atliekamas nuolatinis jų monitoringas, pageidautina kas tris mėnesiai turi būti atliekama planų peržiūra. Siekiant kuo objektyvesnio vaizdo, planai turi būti rengiami bendradarbiaujant su globėjų šeima.

Priedai: 1. Globėjų šeimos pagalbos planasv– 2 lapai;

2. Vaiko individualus vystymosi planas – 7 lapai.

GLOBĒJŪ (RŪPINTOJŪ)/ĪTĒVIŪ ŠĒIMOS PAGALBOS PLANAS/FOSTER FAMILY DEVELOPMENT PLAN

Vaiko (u) vārds, pavardē Name, surname of the child (s)	Gimimo data Birth data	Darbuotāja vārds, pavardē, pareigos Employee name, surname, position
Globēju (rūpintoju), ģtēviu vārdai, pavardēs Foster parents name, surname		Kita: kiti svarbūs asmenys Other: Other Important Persons

Situācijas aprašymas/Description of the situation/assessment

Tikslai Objectives	Privalomi veiksmai arba paslaugos <i>Required actions or services</i>	Atsakingas Responsible	Atlikti iki: Completed by:	Veiksmo rezultatas (įvyko, neįvyko, iš dalies) /pastabos The result of the action (happened, did not happen, partially) / remarks
Vaiko vystymosi poreikiai <i>(sveikata, emociju ir elgesio vystymasis, ugdymas, raidą atitinkantis savarankiškumas)</i> Child development <i>(health, emotional and behavioral development, education, self-care skills)</i>				

Tėvystės įgūdžiai <i>(prižiūra, saugumas, emocinis artumas, auklėjimas ir jo ribos)</i> Parents' Skills <i>(care, safety, family relationships, emotional proximity)</i>				
Socialiniai veiksniai <i>(Šeimos ir aplinkos faktoriai)</i> Social factors <i>(relationships with a biological family, relationships with friends, living conditions)</i>				

Data (paslaugų plano trukmė) nuo _____ iki _____

Date (service plan) from _____ by _____
Numatoma sekanti peržiūros data: _____

Review date

Tėvų/globėjo parašas _____

Foster parents signature
Darbuotojo parašas _____

Employee signature

Kt. asmenų parašai _____

Other important persons signature

INDIVIDALUS VAIKO VYSTYMOŠI PLANAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ:

GIMIMO DARA:

LANKOMA UGDYMO INSTITUCIJA, KLASĖ/GRUPĖ:

Vertinimo laikotarpis: nuo _____ iki _____

VERTINIMAS: STIPRYBĖS IR POREIKIAI

I.Vaiko vystymosi poreikiai (sveikata, emocijų ir elgesio vystymasis, ugdymas, raidą atitinkantis savarankiškumas)

1.1. SVEIKATA:

	1. Gera	2. Patenkinama	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

VAIKO SVEIKATA
POREIKIAI

1.2. EMOCIJŲ IR ELGESIO VYSTYMASIS:

	1. Geras	2. Pakankamas	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

VAIKO EMOCIJŲ IR ELGESIO VYSTYMASIS
POREIKIAI

1.3. UGDYMAS (KOGNITYVINĖ RAIDA) – DARŽELIS, MOKYKLA, KITOS INSTITUCIJOS

	1. Gerai	2. Pakankamai	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

VAIKO KOGNITYVINĖ RAIDA
POREIKIAI

1.4. RAIDA, ATITINKANTIS SAVARANKIŠKUMAS:

	1. Geras	2. Pakankamas	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

SAVARANKIŠKUMO GEBĖJIMAI
POREIKIAI

II. TĖVYSTĖS ĮGŪDŽIAI (prižiūra, saugumas, šeimos santykiai, emocinis artumas)

2.1. PRIEŽIŪRA:

	1. Gera	2. Pakankama	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

TĖVŲ PRIEŽIŪROS GEBĖJIMAI
POREIKIAI

2.2. SAUGUMAS:

	1. Geras	2. Pakankamas	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

SAUGUMO ĮVERTINIMAS
POREIKIAI

2.3. ŠEIMOS SANTYKIAI:

	1. Geri	2. Pakankami	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

ŠEIMOS – VAIKO SANTYKIAI
POREIKIAI

2.4. EMOCINIS ARTUMAS:

	1. Geras	2. Pakankamas	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

EMOCINIS ARTUMAS
POREIKIAI

III.SOCIALINIAI VEIKSNIAI (santykiai su biologiniais tėvais (giminėmis), santykiai su draugais, gyvenimo sąlygos)

3.1.SANTYKIAI SU BIOLOGINIAIS TĖVAIS (GIMINĖMIS):

	1. Geri	2. Pakankami	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

SANTYKIAI SU BIOLOGINIAIS TĖVAIS (GIMINĖMIS)

POREIKIAI

3.2.SANTYKIAI SU DRAUGAIS:

	1. Geri	2. Pakankami	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

SANTYKIAI SU DRAUGAIS
POREIKIAI

3.3.VAIKO GYVENIMO SĄLYGOS:

	1. Geros	2. Pakankamos	3. Nedidelės problemos	4. Didelės problemos
Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą				

GYVENIMO SĄLYGOS
POREIKIAI